

MECHANIZM PODZIELONEJ PŁATNOŚCI – OBOWIĄZKOWY A DOBROWOLNY MECHANIZM PŁATNOŚCI WYSTĘPUJĄCY NA GRUNCIE PODATKU OD TOWARÓW I USŁUG

THE SPLIT PAYMENT MECHANISM – MANDATORY AND VOLUNTARY PAYMENT MECHANISM IN THE VALUE ADDED TAX SYSTEM

Mgr Hiacynta Suszek

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Lublinie, Polska
e-mail: hiacynta.suszek@wp.pl; <https://orcid.org/0009-0005-9410-2108>

Abstrakt

Artykuł przedstawia zagadnienia dotyczące mechanizmu podzielonej płatności, który obowiązuje w Polsce od 1 lipca 2018 r. W prawie podatkowym występuje obowiązkowy i dobrowolny mechanizm podzielonej płatności. W pierwszej kolejności przedstawiono historię oraz przyczyny wprowadzenia takiego rozwiązania do polskiego systemu prawnego. Następnie porównano obowiązkowy i dobrowolny mechanizm podzielonej płatności, przedstawiając zakres podmiotowy i przedmiotowy oraz wady i zalety każdego z nich. W ostatniej części artykułu Autorka postuluje, żeby opisane rozwiązanie objęło swym zasięgiem większy zakres towarów i usług w celu uszczelnienia systemu podatkowego.

Słowa kluczowe: mechanizm płatności, podzielona płatność, luka podatkowa, system podatkowy, podatek VAT

Abstract

This article discusses issues related to the split payment mechanism, which has been in force in Poland since 1 July 2018. Polish tax law includes both a mandatory and a voluntary split payment mechanism. First, the article presents the history and

the reasons for introducing this solution into the Polish legal system. Next, the mandatory and voluntary split payment mechanisms are compared, presented subjective and objective scopes, with a focus on the advantages and disadvantages of each. In the final part of the article, the author suggests extending the mechanism to a wider range of goods and services in order to further strengthen the tax system.

Keywords: payment mechanism, split payment, tax gap, tax system, value added tax

Wprowadzenie

Mechanizm podzielonej płatności obowiązuje w Polsce od 1 lipca 2018 r. Został wprowadzony ustawą *o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw* z dnia 15 grudnia 2017 r.¹ Jest narzędziem wprowadzonym przez ustawodawcę, które ma na celu uszczelnienie systemu podatkowego w Polsce. Główną przyczyną wprowadzenia takiego rozwiązania była powiększająca się luka podatkowa VAT², o czym będzie mowa w dalszej części pracy. Mechanizm podzielonej płatności, czyli *split payment*, polega na tym, że płatność za towar lub usługę, zrealizowana przez nabywcę specjalnym przelewem – tzw. komunikatem przelewu, nie trafia w całości na rachunek odbiorcy, ale zostaje rozdzielona na kwotę netto i podatek VAT. Kwota netto trafia na rachunek sprzedawcy, a kwota podatku VAT – na jego rachunek VAT³. Mechanizm będzie działał w relacji między podatnikami VAT i można z niego skorzystać wyłącznie w przypadku zapłaty przelewem bankowym [Modzelewski 2019, 11]. Mechanizm podzielonej płatności będzie więc działał w taki sposób, że co do zasady kwota podatku musi być wpłacona na rachunek VAT sprzedawcy, a nabywca będzie mógł także w ramach omawianego systemu zapłacić na rachunek VAT tylko część podatku należnego wynikającego z otrzymanej faktury. Ostatecznie kwotę netto nabywca może zapłacić przelewem na rachunek rozliczeniowy sprzedawcy, gotówką, w formie kompensaty, przekazu lub w inny sposób [tamże]. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie problematyki mechanizmu podzielonej płatności, jego historii, w szczególności

¹ Dz. U., poz. 62 [dalej: ustawa o zmianie VAT].

² *Split payment – dla kogo jest obowiązkowy w 2025 roku?*, <https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-split-payment-dla-kogo-obowiazkowy-sposob-platnosci> [dostęp: 05.01.2026].

³ *Co to jest mechanizm podzielonej płatności (MPP) i jak go stosować*, <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00227> [dostęp: 05.01.2026].

jego dobrowolnego i obowiązkowego charakteru, wad oraz zalet takiego rozwiązania. *Split payment*, z reguły dobrowolny, a tylko w ściśle określonych okolicznościach obowiązkowy, jest dobrą i potrzebną instytucją prawno-podatkową, ale nie pozbawioną wad i zbyt wąsko stosowaną, w związku z czym zaprezentowane zostaną wnioski *de lege ferenda*. Analizując przepisy najważniejszych ustaw obejmujących swoim zakresem tematykę podatku VAT zastosowano w artykule przede wszystkim metodę dogmatyczno-prawną. Wykorzystując dorobek teorii prawa przy formułowaniu ogólnych twierdzeń o badanych zjawiskach prawnych posłużono się też metodą teoretycznoprawną. Przedstawiając i badając genezę mechanizmu podzielonej płatności wykorzystano również metodę historycznoprawną. Artykuł podzielony został na cztery tematyczne części poprzedzone wprowadzeniem i zakończone podsumowaniem.

1. Historia i przyczyny wprowadzenia mechanizmu podzielonej płatności do polskiego systemu podatkowego

Podzielona płatność jako element konstrukcji podatku zwanego ogólnie podatkiem od wartości dodanej nie wiąże się z konkretnym modelem tego podatku. Teoretyczny model mechanizmu podzielonej płatności został przedstawiony w 2004 r. pod nazwą rachunek powierniczy VAT [Modzelewski 2020, 10]. Od dnia 5 lipca 1993 r. do 30 kwietnia 2004 r. obowiązywała w Polsce krajowa wersja podatku. W dniu 1 maja 2004 r. weszły w życie dwie ustawy: ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług*⁴ oraz ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. *o podatku akcyzowym*⁵, regulujące odrębnie nowy podatek od towarów i usług oraz nową akcyzę, które były skutkiem wdrożenia do polskiego systemu podatkowego dyrektyw unijnych, przy czym ustawa o VAT funkcjonuje do dziś [tamże, 17].

Z uwagi na to, że podatek od towarów i usług odgrywa bardzo ważną i szczególną rolę w strukturze dochodów budżetowych istotne jest zapewnienie jak najwyższych jego wpływów, a także opracowanie i wdrożenie mechanizmów, które pozwolą na zminimalizowanie uszczupień w jego ściągalności oraz zapobieganie możliwości stosowania oszustw podatkowych. Z tego

⁴ Dz. U. Nr 54, poz. 535 [dalej: ustawa o VAT].

⁵ Dz. U. Nr 29, poz. 257.

względem Ministerstwo Finansów, w związku z pojawiającymi się oszustwami podatkowymi, wprowadziło działania zapobiegające jego wyłudzeniu, co w rezultacie pozwoliło na zwiększenie jego ściągальności. Jednym z mechanizmów, który miał temu zapobiegać był *split payment* [Żak 2019, 261].

Głównym celem wprowadzenia mechanizmu podzielonej płatności była chęć uszczelnienia luki podatkowej w podatku od towarów i usług. Luka podatkowa na gruncie podatku od towarów i usług to kwota utraconych wpływów z podatku VAT, które budżet państwa powinien otrzymać na podstawie oszacowanej tzw. bazy podatkowej. Baza podatkowa określa poziom zobowiązań podatkowych przedsiębiorców. W przypadku, gdy faktyczna zapłata jest mniejsza, niż to wynika z szacunków, powstaje luka w podatku od towarów i usług. Jej przyczyną jest uchylanie się przez przedsiębiorców od zapłaty podatku, unikanie opodatkowania lub przestępstwo skarbowe zmierzające do wyłudzenia podatku na dużą skalę. Jak wcześniej zostało wspomniane, podatek od towarów i usług stanowi najważniejsze źródło dochodów budżetu państw, niwelowanie luki w VAT należy do kluczowych zadań rządów w krajach Unii Europejskiej, także polskiego, który na tym polu odnotowuje spore sukcesy. We wrześniu 2019 r. Komisja Europejska uznała, że Polska jest drugim w Unii Europejskiej krajem, który najskuteczniej niweluje uszczuplenia w podatku od towarów i usług w całej Unii⁶. Jeżeli zaś chodzi o oszustwa skarbowe to najbardziej powszechnym przykładem oszustwa, które upowszechniło się wraz z pojawieniem się krajowego odwrotnego obciążenia, oraz któremu przeciwdziała mechanizm podzielonej płatności, są potocznie nazywane transakcje stalowe. Jest to metoda wyłudzenia zwrotu, której nazwa powstała z takiego powodu, iż w latach 2013-2019 najczęściej wykorzystywano do tego procedurę właśnie wyroby stalowe objęte tym mechanizmem [Modzelewski 2020, 117].

2. Dobrowolny i obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności

Problemy związane z luką podatkową w podatku od towarów i usług oraz liczne wyłudzenia i oszustwa podatkowe dokonywane przez podatników doprowadziły do tego, iż organy podatkowe nie otrzymywały swoich należności. W celu ukrócenia takiej praktyki podjęto odpowiednie

⁶ *Blog Symfonia: Słownik – Luka w VAT ważne terminy, definicje*, <https://blog.symfonia.pl/sownik/luka-w-vat/> [dostęp: 08.01.2026].

działania polegające na wprowadzeniu mechanizmu podzielonej płatności. Prawodawca ustawą o zmianie VAT (art. 1 pkt 4) dodał w ustawie o VAT nowy rozdział pt.: „Mechanizm podzielonej płatności” (art. 108a-108d), tak, aby zasady stosowania tego mechanizmu były uregulowane w jednym miejscu w ustawie [Modzelewski 2019, 27].

Dobrowolny mechanizm podzielonej płatności zaczął obowiązywać od dnia 1 lipca 2018 r. wraz z wejściem w życie ustawy o zmianie VAT. Podmioty czynne, które chcą zastosować podzieloną płatność, czyli podatnicy podatku od towarów i usług, zarówno opodatkowani, jak też zwolnieni z tego podatku, muszą spełnić trzy przesłanki, takie jak otrzymanie faktury z wykazaną kwotą podatku należnego, dokonanie kwalifikowanej płatności należności powstałej po stronie dłużnika z tytułu nabycia towarów lub usług opodatkowanych stawką pięć, osiem i dwadzieścia trzy procent, udokumentowanego tą fakturą oraz dokonanie płatności należności z tytułu zaliczki podlegającej opodatkowaniu na podstawie art. 19a ust. 8 ustawy o VAT stawką pięć, osiem i dwadzieścia trzy procent, w przypadku gdy zaliczka ta nie jest dokumentowana fakturą. Jeżeli chodzi o podatników biernych, to nie muszą być nawet podatnikami VAT czynnymi. Wystarczy, że wykonają czynność na terytorium kraju i będą podatnikiem z tytułu tej czynności, na którym ciąży obowiązek podatkowy [Modzelewski 2020, 49]. Podatnicy VAT, kupując towary od przedsiębiorców i płacąc za fakturę, mogą, ale nie muszą, zastosować podzieloną płatność. Jeśli się na to zdecydują, wybierają komunikat przelewu, a bank rozdziela ów przelew na dwa różne rachunki dostawcy – rachunek rozliczeniowy i rachunek VAT. Można opłacać w ten sposób wszystkie faktury lub tylko wybrane, wyjątek będzie stanowiła sytuacja, kiedy to dostawca zastrzeże w umowie, że nie chce stosować mechanizmu podzielonej płatności, jednak nie dotyczy to przypadków, kiedy transakcja objęta jest obowiązkowym mechanizmem podzielonej płatności⁷. Należy pamiętać, że dobrowolny mechanizm podzielonej płatności jest dla nabywcy uprawnieniem, a nie obowiązkiem i ostateczna decyzja będzie zależać od niego, czy chce go zastosować. Zostało to także potwierdzone przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowe w interpretacji z dnia 26 marca 2021 r., w której stwierdził on, że „przedsiębiorca ma prawo do odmowy przyjęcia płatności w ramach mechanizmu podzielonej

⁷ Co to jest mechanizm podzielonej płatności (MPP) i jak go stosować, <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00227> [dostęp: 15.01.2026].

płatności, gdy taki rodzaj płatności nie jest wymagany ustawą o VAT i ma charakter dobrowolny” [Wesołowska 2021, 61].

Obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności został wprowadzony do polskiego systemu podatkowego od dnia 1 listopada 2019 r., zastępując odwrotne obciążenie towarami wrażliwymi w obrocie krajowym. Jednakże będzie on obowiązkowy tylko pod pewnymi warunkami. Podatnicy VAT są obowiązani stosować *split payment*, jeśli sprzedają lub nabywają towary lub usługi wrażliwe, czyli wymienione w załączniku numer piętnaście do ustawy o podatku od towarów i usług⁸ oraz kwota należności ogółem z faktury, czyli wartość brutto całej faktury, przekracza piętnaście tysięcy złotych. Do towarów lub usług objętych obowiązkowym mechanizmem podzielonej płatności zalicza się dostawę płyt, arkuszy, folii i pasów z tworzyw sztucznych, wszelkiego rodzaju wyrobów ze stali, srebra, złota, aluminium, miedzi, elektronicznych układów scalonych, komputerów, dysków twardych, telefonów, telewizorów, detalicznych części samochodowych, węgla brunatnego, węgla kamiennego oraz inne towary lub usługi wymienione w tym załączniku⁹. Należy stosować mechanizm podzielonej płatności, jeżeli znajdowałaby się choćby jedna pozycja na fakturze dotycząca towarów lub usług wrażliwych, a jej wartość przekracza piętnaście tysięcy złotych. Wtedy podzielona płatność dotyczy wyłącznie kwoty z tytułu nabycia towarów lub usług wrażliwych. Istnieją jednak pewne ograniczenia w tym zakresie, które stanowią wyjątek od obowiązkowej podzielonej płatności. Mianowicie będzie to miało miejsce w transakcjach realizowanych na podstawie umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym, a sprzedawcą na dzień dokonania dostawy był podmiot prywatny oraz w przypadku dokonania potrącenia, o którym mowa w art. 498 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny*¹⁰, w zakresie, w jakim kwoty należności są potrącane¹¹.

Za niestosowanie obowiązkowego mechanizmu podzielonej płatności ustawodawca przewidział określone sankcje zarówno dla sprzedawcy, jak i dla kupującego. W odniesieniu do sprzedawcy, jeżeli naczelnik urzędu

⁸ Załącznik nr 15 do ustawy o VAT.

⁹ Tamże.

¹⁰ Dz. U. z 2025 r., poz. 1071 z późn. zm.

¹¹ *Co to jest mechanizm podzielonej płatności (MPP) i jak go stosować*, <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00227> [dostęp: 15.01.2026].

skarbowego lub naczelnik urzędu celno-skarbowego stwierdzi, że sprzedawca nie oznaczył faktury zwrotem „mechanizm podzielonej płatności”, ustali dodatkowe zobowiązanie podatkowe. Będzie to kwota odpowiadająca 30% kwoty podatku VAT z faktury, przypadającej na dostawę towarów lub świadczenie usług objętych mechanizmem podzielonej płatności. Dodatkowego zobowiązania nie ustala się w stosunku do osoby prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą, która za ten sam czyn ponosi odpowiedzialność za wykroczenie lub przestępstwo skarbowe. W jej przypadku brak zawarcia na fakturze adnotacji „mechanizm podzielonej płatności” spowoduje karę grzywny w wysokości do 180 stawek dziennych. Natomiast, co się tyczy kupującego, pomimo obowiązku, nie rozliczy się w systemie mechanizmu podzielonej płatności urząd skarbowy ustali dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości 30% kwoty podatku VAT przypadającej na towary lub usługi objęte mechanizmem podzielonej płatności¹². W art. 57c ustawy z dnia 10 września 1999 r. *Kodeks karny skarbowy*¹³ unormowano sankcje przewidziane w przypadku dokonywania płatności z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności. Zgodnie z § 1 tego przepisu, podatnik, który wbrew obowiązkowi dokonuje płatności kwoty należności wynikającej z faktury z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu zabronionego określonego w § 1 podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe. Inną sankcją, dotkliwą finansowo, jest wyłączenie prawa do zaliczenia wydatku do kosztów uzyskania przychodu, zgodnie z art. 15d ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych*¹⁴ oraz art. 22p ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych*¹⁵. W praktyce często zdarza się sytuacja, w której kupujący (usługobiorca) omyłkowo dokonuje zapłaty z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności. W takim przypadku jednym z możliwych rozwiązań jest zwrot środków przez sprzedającego (usługodawcę) kontrahentowi i ponowna zapłata, tym razem z zastosowaniem *split payment*. W interpretacjach indywidualnych

¹² *Co to jest mechanizm podzielonej płatności (MPP) i jak go stosować*, <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00227> [dostęp: 02.03.2026].

¹³ Dz. U. z 2025 r., poz. 633.

¹⁴ Dz. U. z 2025 r., poz. 278 z późn. zm.

¹⁵ Dz. U. z 2025 r., poz. 163 z późn. zm.

Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej stwierdza, że rozwiązanie to pozwala na wyłączenie negatywnych skutków zapłaty z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności. Wydaje się, że w takim przypadku istnieją podstawy do przyjęcia, iż społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, skoro niebezpieczeństwo naruszenia przepisów dotyczących obowiązkowego *split payment* zostało usunięte i potwierdzają to same organy podatkowe. Wobec tego w takich okolicznościach czyn nie stanowi przestępstwa skarbowego ani nawet wykroczenia skarbowego [Keler 2024, 291-93].

3. Zakres podmiotowy i przedmiotowy mechanizmu podzielonej płatności

Zgodnie z przepisami Prawa bankowego i ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych¹⁶ bank i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe prowadzą rachunek VAT dla każdego rachunku rozliczeniowego lub imiennego rachunku członka kasy. W efekcie każdy posiadacz takich rachunków staje się też posiadaczem rachunku VAT. Krąg posiadaczy rachunków VAT jest zatem bardzo szeroki i obejmuje nie tylko i wyłącznie przedsiębiorców, ale także inne podmioty prowadzące określony rodzaj działalności (np. fundacje, uczelnie publiczne i niepubliczne, instytuty badawcze, stowarzyszenia, partie polityczne, jednostki samorządu terytorialnego, związki komunalne, kluby sportowe, związki sportowe, związki zawodowe, jednostki i zakłady budżetowe, samorządy zawodowe). Krąg ten składa się więc także z podmiotów, które w praktyce nie mają na gruncie rozliczeń VAT interesu w korzystaniu z podzielonej płatności, ponieważ same nie są podatnikami VAT. Podmioty takie nie będą korzystać z podzielonej płatności ani biernie (nie będą otrzymywały wpłat na rachunek VAT, gdyż nie prowadzą działalności opodatkowanej oraz nie wystawiają faktur VAT), ani czynnie (podmioty, które nie są podatnikami VAT, nie mogą dokonywać płatności w sposób podzielony z tytułu otrzymywanych przez siebie faktur). Należy więc zaznaczyć, że nie każdy posiadacz rachunku rozliczeniowego lub rachunku imiennego w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych skorzysta z podzielonej płatności. Do tego trzeba też być podatnikiem VAT. To fakt bycia podatnikiem, który posiada w kraju rachunek rozliczeniowy w PLN, tak

¹⁶ Dz. U. z 2025 r., poz. 379 z późn. zm.

naprawdę przesądza o zakresie podmiotowym podzielonej płatności. Z drugiej strony z podzielonej płatności nie skorzystają wszyscy podatnicy VAT. Istnieje krąg podatników VAT, którzy pozostaną poza systemem podzielonej płatności. Przede wszystkim są to podatnicy nieposiadający w polskim banku rachunku bankowego, względnie którzy posiadają rachunek prowadzony w walucie innej niż PLN [Kieszkowski 2018, 100-101].

Mechanizm podzielonej płatności znajduje zastosowanie do transakcji, które udokumentowane są fakturą z wykazaną kwotą podatku. Jednak na mechanizm podzielonej płatności nie można patrzeć wyłącznie przez pryzmat samej tylko otrzymanej faktury. O skorzystaniu z podzielonej płatności nie powinien bowiem decydować sam fakt otrzymania dokumentu, lecz rzeczywiste nabycie towaru lub usługi podlegających opodatkowaniu VAT. Czyli tak jak w przypadku tradycyjnych rozliczeń, faktura jest tu jedynie potwierdzeniem rzeczywistego zdarzenia gospodarczego. Podzieloną płatność stosuje się w przypadku transakcji krajowych, tj. odpłatnej dostawy towarów i odpłatnego świadczenia usług na terenie kraju, spełniających przy okazji dodatkowe warunki, tj. wykonywane są w obrocie profesjonalnym, czyli między podatnikami VAT, nie korzystają ze zwolnienia z VAT, nie podlegają opodatkowaniu stawką 0% VAT, nie podlegają mechanizmowi odwróconego obciążenia, realizowane są w walucie polskiej, płatność dokonywana jest za pośrednictwem przelewu bankowego lub polecenia zapłaty. Na pozostałe czynności podlegające opodatkowaniu VAT mechanizm podzielonej płatności nie będzie miał bezpośredniego przełożenia, m.in. WDT i eksport towarów, WNT, import towarów i import usług, nieodpłatna dostawa towarów i nieodpłatne świadczenie usług. Nawiasem mówiąc, z powyższego zestawienia widać, że uszczelnienie systemu VAT przy użyciu podzielonej płatności przynajmniej teoretycznie może działać wybiórczo. Nie obejmuje swoim zakresem przepływów pieniężnych z tytułu transakcji wewnątrzwspólnotowych, a są one znane z tego, że często służą wyłudzeniom VAT [tamże, 102-104].

4. Wady i zalety mechanizmu podzielonej płatności

Podstawową wadą mechanizmu podzielonej płatności jest generowanie wysokiego ryzyka płynnościowego dla podatników. W przypadku modelu, który zakłada płatność kwoty odpowiadającej kwocie podatku wykazanej na fakturze na rachunek VAT prowadzony przez organ skarbowy, podatnik

otrzyma wyłącznie kwotę należności netto. Reszta należności zostanie uznana po stronie organu podatkowego, mimo że kwota ta z reguły będzie przekraczać wysokość zobowiązania podatkowego w VAT, proporcjonalnie przypadającego na daną dostawę [Modzelewski 2019, 78]. Z przepisów wynika, że każdy podmiot (osoba, jednostka) posiadający w danym banku (SKOK) rachunek rozliczeniowy od dnia 1 kwietnia 2018 r. automatycznie posiada w tym banku (SKOK) rachunek VAT. Powyższe nie jest uzależnione od tego, czy jest podatnikiem VAT czynnym, czy też nie. Także podmioty niebędące podatnikami VAT czynnymi mają rachunek VAT. Oczywiście w ich przypadku rachunek ten pozostanie faktycznie martwy. To rozwiązanie może naturalnie wiązać się z wyższymi kosztami wprowadzenia systemu podzielonej płatności, które są przerzucane na podatników [Bartosiewicz 2025, 87].

Zaletą mechanizmu podzielonej płatności jest oczywiście potencjalne uszczelnienie systemu podatkowego, jak również zmniejszenie liczby nieuczciwych podatników, co skutkuje większą płynnością budżetu państwa. Z tego względu, że początkowo mechanizm podzielonej płatności był dobrowolny spora część podatników wybierała tradycyjny sposób płatności, więc efekt fiskalny był dosyć niewielki. Jednak dzięki temu, że zaczął obowiązywać obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności, działania nieuczciwych podatników oraz wszelkie próby wyłudzeń zostaną zmniejszone przynajmniej w częściowym zakresie, w jakim objęte są nim niektóre towary lub usługi [Modzelewski 2019, 78]. Co więcej, korzyścią dla podatników płacących swoje zobowiązania w tej właśnie formie jest znaczne ograniczenie możliwości ponoszenia odpowiedzialności solidarnej za podatek nierozliczony przez nabywcę, dokonanie podzielonej płatności przy nabywaniu tych towarów, gdy nie jest ona obowiązkowa, nie pozwala na obciążenie nabywcy ewentualną odpowiedzialnością solidarną za podatek zbywcy oraz nałożenia na podatnika dodatkowego zobowiązania podatkowego, tzw. sankcji VAT. Niemniej jednak, jego zaletą jest również pewność, że zdecydowana większość podmiotów mających status czynnych podatników VAT będzie posiadała taki rachunek VAT. Nie bez znaczenia jest również fakt, że nie trzeba będzie dokonywać czynności związanych z otwarciem i likwidacją rachunku VAT w sytuacji zmiany statusu VAT danego podmiotu [Bartosiewicz 2025, 86-87].

Podsumowanie

Mechanizm podzielonej płatności jest obecnie ważnym mechanizmem służącym zapobieganiu oszustwom i wyłudzeniom podatkowym dokonywanym przez podatników. Dokonana analiza i przytoczone argumenty potwierdzają tezę, iż mechanizm płatności jest z reguły dobrowolny i początkowo miał tylko taki charakter, jednak obecnie w określonych ustawą przypadkach jest on obowiązkowy, co stanowi jego zaletę, gdyż pozwala na uszczelnienie luki podatkowej. *De lege ferenda* postulować należy, aby zakres obowiązkowego mechanizmu podzielonej płatności stopniowo był rozszerzany na inne towary lub usługi, co w przyszłości zapobiegnie znacznej ilości wyłudzeń podatkowych oraz próbom uchylania się od opodatkowania przez podatników.

PIŚMIENNICTWO

- Bartosiewicz, Adam. 2025. *VAT. Komentarz 2025*. Wyd. XIX. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Blog Symfonia: Słownik – Luka w VAT ważne terminy, definicje, <https://blog.symfonia.pl/sownik/luka-w-vat/> [dostęp: 08.01.2026].
- Co to jest mechanizm podzielonej płatności (MPP) i jak go stosować, <https://www.biznes.gov.pl/portal/00227> [dostęp: 02.03.2026].
- Keler, Grzegorz. 2024. „Art. 57c. [Dokonanie płatności z pominięciem mechanizmu podzielonej płatności].” W Jacek Błachut, Grzegorz Keler, i Agnieszka Soja, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, 291-93. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Kieszkowski, Wojciech. 2018. „Zastosowanie mechanizmu podzielonej płatności.” W *Mechanizm podzielonej płatności (split payment). Tło, korzyści, zagrożenia. Ujęcie branżowe*, red. Dorota Pokrop, 100-104. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Modzelewski, Witold. 2019. „Podzielona płatność w VAT od lipca 2018 r. Ustawa wprowadzająca w podatku od towarów i usług tzw. podzieloną płatność. Mechanizm podzielonej płatności jako alternatywny sposób poboru podatku od towarów i usług.” W *Dobrowolny i obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności w podatku od towarów i usług*, wyd. III rozszerzone, nr 287, red. Katarzyna Wawrzonkiewicz, 11-30, 57-80. Warszawa: Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych.
- Modzelewski, Witold. 2020. *Mechanizm podzielonej płatności w podatku od towarów i usług. Problematyka prawna*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Split payment – dla kogo jest obowiązkowy w 2025 roku?*, <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl/-split-payment-dla-kogo-obowiazkowy-sposob-platnosci> [dostęp: 05.01.2026].

- Wesołowska, Agnieszka. 2021. *Mechanizm podzielonej płatności*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Żak, Agata. 2019. „Split payment – charakterystyka oraz wpływ na uszczelnianie luki podatkowej w podatku od towarów i usług” *Zeszyt studenckich kół naukowych Wydziału Prawa i Administracji UAM* nr 9:261-75.